

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا فَزْدُ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَكَمُ يَا عَدْلُ يَا قُدُّوْسُ¹

İsm-i âzamın hakkına ve Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın hürmetine ve Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'ın şerefine, bu mecmuayı bastırانları ve mübarek yardımcılarını ve Risale-i Nur talebelerini Cennetü'l-Firdevs'te saadet-i ebediyeye mazhar eyle, âmîn...

Ve hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'de dâima muvaffak eyle, âmîn...

Ve defter-i hasenâtlarına Sözlere Mecmuası'nın her bir harfine mukabil, bin hasene yazdır, âmîn...

Ve Nur'ların neşrinde sebat ve devam ve ihlâs ihсан eyle, âmîn...

Yâ Erhamerrâhimîn!.. Umum Risale-i Nur şâkırtlerini iki cihanda mesûd eyle, âmîn...

İnsî ve cinnî şeytanların şerlerinden muhafaza eyle, âmîn...

Ve bu âciz ve bîcâre Said'in kusurâtını affeyle, âmîn...

Umum Nur Şâkırtleri Nâmına
Said Nursî

¹ Ya Allah, yâ Rahmân: Ey Zât'ı itibarıyla merhametli olan! yâ Rahim: Ey rahmetiyle mahlûkâtına merhamet eden! yâ Ferd: Ey eşi ve benzeri olmayan! yâ Hayy: Ey her zaman var olan, diri olan, ezeli ve ebedî hayat sahibi olan! yâ Kayyûm: Ey kendi Zât'ı ile var olup, zeval bulmayan ve bütün varlıkları varlıkta tutup onları yöneten! yâ Hakem: Ey hükmü geçersiz kılınmayan Hâkim! yâ Adl: Ey tam adalet sahibi! yâ Kuddûs: Ey her şeyi tertemiz yapan ve kendisi bütün eksiklerden uzak ve yüce Zât!

Fihrist

Âyât-ı Kur'âniye'nin Bir Nevi Tefsiri Olan Risâle-i Nur Eczalarından "Sözler Mecmuası"nın Mücmel Bir Fihristesidir.

BİRİNCİ SÖZ.....4

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 'in çok esrâr-ı mühimmesinden bir sırrını güzel bir temsil ile tefsir eder. Ve "Bismillâh" ne kadar kıymetli bir şeâir-i İslâmiye olduğunu gösteriyor.

On Dördüncü Lem'a'nın İkinci Makamı 7

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 'in en mühim beş-altı sırlarını tefsir ediyor. Ve **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحِيمِ** Kur'ân'ın bir hülâsası ve bir fihristesi ve miftahı olduğunu gösterdiği gibi, arştan ferşe kadar uzanmış bir hatt-ı kudsi-i nurânî olmakla beraber saadet-i ebediye kapısını açan bir anahtar ve her mübarek şeye feyz ve bereket veren bir menba-ı envâr olduğunu beyân eder. Bu İkinci Makam, en birinci risale olan Birinci Söz'e bakar. Âdetâ Risâle-i Nur eczaları, bir daire hükmünde olup, mün-tehası ibtidâsına **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** hatt-ı mübarekiyle ittihat ediyor. Ve bu makamda altı sır yerine, otuz yazılacaktı. Şimdilik altı kaldı. Kısadır, fakat gayet büyük hakâiki tazammun ediyor. Bunu dikkatle okuyan **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** ne kadar kıymetli bir hazine-i kudsiye olduğunu anlar.

İKİNCİ SÖZ.....15

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ¹ meâlinde ve îmân hakkındaki âyetlerin mühim bir sırrını, gayet mâkul bir temsil ile tefsir eder.

ÜÇÜNCÜ SÖZ.....17

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا² âyetinin meâlinde ve îmân hakkındaki âyetlerin mühim bir hakikatini, mantıkî bir temsil ile tefsir ediyor.

¹ "O müttakiler ki görünmeyen âleme inanırlar." (Bakara sûresi, 2/3).

² "Ey insanlar! (Hem Sizi hem de sizden önceki insanları yaratan) Rabbinize ibadet ediniz." (Bakara sûresi, 2/21).

DÖRDÜNCÜ SÖZ..... 20

1 **إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْثُوتًا** âyetinin meâlinde ve namaz hakkındaki âyetlerin mühim bir sırrını, gayet mâkul ve mantıkî bir temsil ile tefsir ediyor. Zerre miktar insafı bulunanı teslime mecbur ediyor.

BEŞİNCİ SÖZ..... 22

2 **إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ** âyetinin meâlinde ve takvâ ve ubûdiyet hakkındaki âyetlerin ve vazife-i ubûdiyet ve takvânın mühim bir sırrını gayet güzel bir temsil ile tefsir ediyor. O tefsir herkesi ikna ediyor.

ALTINCI SÖZ..... 25

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

3 **إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ** âyetinin meâlinde ve nefis ve malını Cenâb-ı Hakk'a satmak hakkındaki âyetlerin gayet mühim bir sırrını tefsir etmekle beraber, nefis ve malını Cenâb-ı Hakk'a satanların beş derece kâr içinde kâr ve satmayanların beş derece hasâret içinde hasâret kazandıklarını, gayet muknî bir temsil ile tefsir ediyor. Hakikate karşı mühim bir kapı açıyor.

YEDİNCİ SÖZ..... 30

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

4 **إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ**

âyetinin meâlinde ve “İmân-ı billâh ve'l-yevmi'l-âhir” ve hayat-ı dünyeviye hakkındaki âyetlerin mühim bir sırrını gayet mâkul bir temsil ile tefsir etmekle beraber, ehl-i gaflet hakkında dünyanın ne kadar dehşetli; ve mevt ve ecel, ne kadar müdhîş; ve acz ve fakr, ne kadar elîm olduğunu ve ehl-i hidâyet hakkında hayat-ı dünyeviye için iç yüzü, ne kadar güzel; ve kabir ve ecel ve acz ve fakr, nasıl birer vesile-i saadet bulunduğunu gayet kat'î bir tarz ile isbat eder. Saadet-i Dâreyn'e giden yolu gösterir.

SEKİZİNCİ SÖZ..... 35

1 “Şüphesiz namaz, müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır.” (Nisâ sûresi, 4/103)

2 “Allah fenâlikten korunanlar ve hep güzel davrananlarla beraberdir.” (Nahl sûresi, 16/128).

3 “Allah, karşılık olarak cenneti verip müminlerden canlarını ve mallarını satın almıştır.” (Tevbe sûresi, 9/111).

4 “Bunlar Allah'ı ve âhireti tasdik eder.” (Âl-i İmran sûresi, 3/114; Tevbe sûresi, 9/44; Mücadele sûresi, 58/22)

5 “Allah'ın (âhiretle ilgili) vaadi elbette haktır, dolayısıyla dünya hayatı sizi sakın ola ki aldatmasın! Yine sakın ola ki, (o çok hilekâr şeytan dahil) aldatanlar da sizi Allah hakkında (yanlış bilgi, yanlış inanç ve yanlış yaklaşımlarla) aldatmasın.” (Lokman sûresi, 31/33; Fâtır sûresi, 35/5)

¹ **إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ** ve **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ** âyetlerinin meâlinde mahiyet-i dünya ve dünyada mahiyet-i insan ve insanda mahiyet-i din hakkındaki âyâtın mühim bir sırrını (Suhuf-u İbrahim'de aslı bulunan) güzel ve parlak bir temsil ile³ tefsir etmekle beraber, dünyanın mahiyetini ve dünyadaki ruh-u insanı ve insandaki dinin kıymetini göstermekle beraber, dinsiz insan en bedbaht mahlûk olduğunu isbat etmekle ve şu âlemin tilsimini açan ve ruh-u beşeri zulmetten kurtarmak çarelerini göstermekle beraber, gayet latif ve güzel bir müvâzene ile; fâsik olan bedbaht adamın müdhîş vaziyetini, sâlih olan bahtiyar adamın saadetli vaziyetini gösteriyor.

DOKUZUNCU SÖZ 42

**فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿٥٠﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ⁴**

âyetinin meâlinde ve beş vakit namaz hakkındaki âyâtın gayet mühim bir sırrını “Beş Nükte” ile tefsir etmekle beraber, mâlûm olan beş vakit namazın o vakitle hikmet-i tahsisini o kadar güzel ve şirin bir tarzda beyân ediyor ki: Zerre miktarı suûru bulunan bir insan, bu câzibedâr hikmet ve parlak hakikate karşı teslime mecbur olur. Ve cesed-i insan; havaya, suya, gıdaya muhtaç olduğu gibi, ruh-u insan da namaza muhtaç bulunduğunu gayet kat’î bir sûrette beyân eder.

ONUNCU SÖZ 51

**فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ
ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ⁵**

¹ “Allah o ilâhtır ki kendisinden başka ilâh yoktur. Hayy (Her zaman var olan, diri olan, ezeli ve ebedi hayat sahibi olan) O’dur, Kayyûm (Kendi zâtı ile var olup, zevâl bulmayan ve bütün varlıklar varlıkta tutup onları yöneten) O’dur.” (Bakara sûresi, 2/255; Âl-i İmran sûresi, 3/2).

² “Allah katında hak din, İslâmdır.” (Âl-i İmran sûresi, 3/19).

³ “Hz. Ebû Zerr el-Ğıfârî demiştir ki: Allah Resûlü’ne “Yâ Resûlallah; Hz. İbrâhim’in (*aleyhisselâm*) sayfalari ne hakkındaydı?” diye sordum. Buyurdu ki: “Hepsi örneklerle doluydu. Meselâ; “Ey mağrur ve zâlim kral, ben seni, dünyayı birbirine katasın diye göndermedim. Mazlumun çağrısını duyasın diye gönderdim. Zira ben, kâfir de olsa mazlumum duymazlıktan gelemem.” gibi âyetler vardı. Ayrıca bu sayfalarda ibretler de vardı: “Akıllı bir adamın zamanını iyi kullanması gerekir. Vaktinin bir bölümünü, Allah’a yalvamaya adanmalı, bir bölümünü, yaptıklarını muhasebe etmek için ayırmalı, bir bölümünü Allah’ın yarattıklarını düşünerek geçirmeli, bir bölümünü de, ihtiyacını gidermek için ayırmalıdır. Akıllı bir adamın, zamanını iyi kullanması, dilini koruması ve düşünerek hareket etmesi gerekir.” (İbni Hibbân, *es-Sahih* 2/78; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-evliyâ* 1/167; et-Taberî, *Târîhu’l-ümem ve’l-mülûk* 1/187; İbni Abdilber, *et-Temhid* 9/199)

⁴ “Haydi siz aşkama girerken, sabaha çıkarken Allah’ı takdis ve tenzih edin, namaz kılın. Göklerde ve yerde hamd, güzel övgü O’na mahsustur. İkinci vaktinde de, öğleye girerken de O’nu takdis ve tenzih edin, namaz kılın.” (Rûm sûresi, 30/17-18).

⁵ “İşte bak, Allah’ın rahmetinin eserlerine, ölmüş toprağa nasıl hayat veriyor! İşte bunları yapan kim ise, ölüleri de O diriltecektir. O, her şeye hakkıyla kadirdir.” (Rûm sûresi, 30/50)

âyetinin meâlinde ve haşır ve âhiret hakkındaki âyâtın mühim bir hakikatini, on iki mantıkî ve mâkul sûret-i temsiliye ile ve on iki hakâik-i katia-yı bâhire ile tefsir etmekle beraber, î mân-ı bi'l-âhireti o kadar kuvvetli bir sûrette isbat eder ki: Bütün bütün kalbi ölmemiş ve bütün bütün aklı sönmemiş bir insan, o isbata karşı teslim olur. İzn-i ilâhî ile imâna gelir. İmâna gelmezse de inkârdan vazgeçmeye mecbur olur.

ON BİRİNCİ SÖZ.....128

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا * وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّيَهَا * وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّيَهَا * وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا * وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَيْهَا * وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَّيَهَا * وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّيَهَا * فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا * قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيَهَا * وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيَهَا¹

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ²

âyetlerinin yüksek ve geniş bir hakikatini Sûre-i “Şems”in mucizâne işaret ettiğini ve kâinatı muntazam bir saray sûretinde gösterdiğini, ulvî ve vüs’atlı bir temsîl ile tefsir etmekle beraber, mahiyet-i insâniyedeki vezâif-i ubûdiyet ve cihâzât-ı insâniyeyi ve rubûbiyet-i ilâhiyenin envâ-ı tecelliyâtına karşı ubûdiyet-i insâniyenin mukabelelerini o kadar güzel bir sûrette isbat ediyor ki: Sûre-i ﴿وَالشَّمْسِ﴾’nin mucizâne olan işaretini hârika bir sûrette ve en azîm bir dairede âzam bir rubûbiyeti, ekmel bir ubûdiyetle karşılaştırıyor.

ON İKİNCİ SÖZ.....138

وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا³ ، وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَّلَ⁴

âyetlerinin meâlinde ve hikmet-i Kur’âniye’nin fazileti hakkında yüzer âyâtın mühim bir hakikatini, hikmet-i felsefe ile hikmet-i Kur’âniye’nin müvâzenesi sûretinde gayet parlak bir temsîl ile tefsir etmekle Kur’ân’ın bir mucizesini ve i’câzını ve onun karşısında hikmet-i felsefenin aczini ve sukutunu hârika bir sûrette isbat eder, körlere de gösterir. Bu söz, On Birinci Söz gibi gayet mühimdir. Herkes onlara muhtaçtır.

1 “Güneşe ve onun aydınlığına.. onu izlediği zaman aya.. Dünyayı açığa çıkaran gündüze.. onu bürüyüp saran geceye.. göğe ve onu bina edene.. yere ve onu yayıp döşeyene.. her bir nefse ve onu düzenleyene.. ona hem kötülüğü, hem de ondan sakınma yolunu ilham edene yemin olsun ki: nefsinin maddî ve mânevî kirlere arındırma felâha erer. Onu günahlarla örten ise ziyâna uğrar.” (Şems sûresi, 91/1-10)

2 “Ben cinleri ve insanları sırf Beni tanıyıp yalnız Bana ibadet etsinler diye yarattım.” (Zâriyât sûresi, 51/56)

3 “Kime hikmet nasip edilmişse doğrusu, büyük bir hayra mazhar olmuştur.” (Bakara sûresi, 2/269).

4 “Biz Kur’ân’ı hak olarak indirdik. O da hakkın ve gerçeğin ta kendisi olarak indi. Seni de ey Resûlüm, sadece rahmetle müjdelemen ve inanmayanları ise azapla uyarman için gönderdik.” (İsrâ sûresi, 17/105)

ON ÜÇÜNCÜ SÖZ 146

“İki Makam”dır.

Birinci Makam..... 146

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي، ¹ وَنُنزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ

²âyetinin meâlinde ve hikmet-i Kur’âniye’nin kudsiyeti ve vüs’ati ve şiirden istiğnâsı hakkındaki âyâtın mühim bir sırrını tefsir etmekle beraber, Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân’ın yüksek mucizâne hikmetini, felsefenin aşağı ve dar hikmeti ile müvâzene ediyor. Hikmet-i Kur’âniye’deki kesret ve vüs’ati ve felsefenin fakr ve iflâsını muhtasar beyân etmekle beraber, Kur’ân’ın şiirden istiğnâsının ve adem-i tenezzülünün sebebi, hakâik-i Kur’âniye’nin yüksekliği ve parlaklığı olduğunu gösterir. Ve mühim bir temsil ile bir nevi i’câz-ı Kur’âniye’yi beyân eder.

İkinci Makam..... 151

Gençliği, dalâlet ve sefahet uçurumuna düşmekten kurtaran ve îmânda, bu dünyada dahi hakikî bir cennet lezzeti ve dalâlette ise cehennemî bir azab ve sıkıntı bulunduğunu misâllerle izah ve isbat eden bir derstir.

İkinci Makamın Hâşiyesi 157

Maḥpuslara teselli hakkında dört mektubdur.

İkinci Makamın Zeyli..... 163

(Leyle-i kadir’de ihtar edilen bir mesele-i mühimmedir.)

Mayve Risalesi’nden Altıncı Mesele..... 164**Hüve Nüktesi** ..... 169**ON DÖRDÜNCÜ SÖZ**..... 173

Dar akıllara sığışmayan yüksek ve geniş bir kısım hakâik-i Kur’âniye’yi göze görünen emsâl ve nazireleriyle fehme takrib ediyor. Meselâ:

حَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ³، وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ⁴

وَالسَّمَوَاتِ مَطْوِيَّاتٍ بِيَمِينِهِ⁵، إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ⁶

وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ⁷

1 “Biz Kur’ân’ı mü’minlere şifa ve rahmet olarak indiririz.” (İsrâ sûresi, 17/82)

2 “Biz Resûl’e Kur’ân öğrettik, şiir öğretmedik, o zaten ona yaraşmaz.” (Yâsîn sûresi, 36/69)

3 “Rabbimiz o Allah’tır ki gökleri ve yeri altı günde yarattı.” (A’râf sûresi, 7/54; Yûnus sûresi, 10/3; Hûd sûresi, 11/3; Hadîd sûresi, 57/4)

4 “Yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki açık, net bir kitapta bulunmasın.” (En’âm sûresi, 6/59)

5 “Hâlbuki bütün bir gökler âlemi bükülmüş olarak Allah’ın elinin içindedir.” (Zümer sûresi, 39/67).

6 “Bir şeyi dilediğinde O’nun buyruğu, sadece “Ol!” demektir, hemen olurverir...” (Yâsîn sûresi, 36/83)

7 “Kıyametin oluş işi ise, başka değil, ancak göz açıp kapama (yahut daha da kısa bir anda) olup biter.” (Nahl sûresi, 16/77)

âyetlerinin gayet yüksek ve gayet geniş hakikatlerini temsil ve tanzir ile akla kabul ettirir ve kalbi ikna eder bir tarzda beyân ediyor.

On Dördüncü Söz'ün Hâtimesi 180

Gafil kafaya bir tokmak ve bir ders-i ibrettir.

Âhirinde, nefs-i emmâreye müessir bir sille-i ikaz var. Nefse esir olan onu okusa ve kabul etse, esâretten kurtulur.

On Dördüncü Söz'ün Zeyli 182

Zelzele hakkında ehemmiyetli altı suâle cevaptır.

ON BEŞİNCİ SÖZ 187

¹ **وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ** âyetinin meâlinde ve melâike ile şeytanların mübârezeleri hakkındaki âyâtın, kozmoğrafyacılardan dar akıllarına yerleşmeyen mühim bir sırrını, “Yedi Basamak” nâmıyla yedi muhkem hüccet ve metin bir mukaddime ile tefsir ediyor. Ve şu âyetin semâsından evham-ı şeytaniyeyi recmedip tardeder.

On Beşinci Söz'ün Zeyli 195

Kur'an'ın kelâmullah ve Hazreti Muhammed (*aleyhissalâtu vesselâm*) Allah'ın Resûlü olduğunu muknâ delîllerle isbat eden, münazara tarzında yazılmış belîğ bir risaledir.

ON ALTINCI SÖZ 206

**إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ * فَسُبْحَانَ
الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ²**

âyetlerinin meâlindeki çok âyâtın ifade ettiği: “Ehadiyet-i zâtiyesi ile külliyet-i ef'âl; ve vahdet-i şahsiyesiyle muinsiz umumiyet-i rubûbiyet ve ferdâniyetiyle şeriksiz şümûl-ü tasarrufat; ve mekândan münezzehiyetiyle her yerde hazır bulunması ve nihaysiz ulviyetiyle her şeye yakın olması; ve bir tek zât-ı ehadî olmakla her şeyi bizzât elinde tutmak” olan hakâik-i âliye-i Kur'âniye'nin “Dört Şua” nâmıyla gayet mühim bir sırrını tefsir ediyor. Ve o hakâiki müstakîm akıllara ve selim kalblere teslim ettiriyor.

¹ “Gerçek şu ki, yere en yakın olan göğü lambalarla donattık ve onlardan bir kısmını şeytanlara atılan mermiler yaptık.” (Mülk sûresi, 67/5)

² “Bir şeyi dilediğinde O'nun buyruğu, sadece “Ol!” demektir, hemen olur... Sübhandır, münezzehdir O Zât ki, her şey üzerinde hâkimiyet elindedir. Ve... hepinizin de dönüşü, O'na olacaktır.” (Yâsîn sûresi, 36/82-83)

ON YEDİNCİ SÖZ..... 216

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ
 عَمَلًا * وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا¹
 وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ²

âyetlerinin meâllerinde: Lezzet-i hayat içinde elem-i mevt ve sürûr ve visal içinde elem-i zevâl hakkındaki âyâtın mühim bir sırrını ve ism-i Kahhâr'a karşı Rahmân isminin cilvesini gayet güzel bir sûretle gösterip tefsir ediyor. Ve ehl-i îmân için dünyanın mahiyetini, seyyar bir ticaretgâh ve muvakkat bir misafirhâne ve birkaç günlük bir teşhîrgâh ve kısa bir müddet için işleyecek bir tezgâh ve ahz u i'tâ için yol üstünde kurulmuş bir pazar olduğunu gösterip, dünyadan berzah ve âhîret tarafına insan seyahatını sevdirebilir, ve dehşetini izâle eder. Ve bu sözün âhîrinde bâzı nüshalarda "Siyah Dut'un Meyvesi" nâmıyla kıymetli ve câzibedâr ve şiiir kıyafetinde birkaç hakikat var.

Kalbe Farisî olarak tahattur eden bir münâcât	223
Ehl-i gaflet dünyasının hakikatini tasvir eden Birinci Levha	232
Ehl-i hidayet ve huzurun hakikat-i dünyalarına işaret eden İkinci Levha	233
Barla yaylası, çam, katran, ardıç, karakavağın bir meyvesi	235
Yıldızları konuşuran bir Yıldıznâme	241
ON SEKİZİNCİ SÖZ	243

Bu söz, "İki Makam"dır. İkinci Makamı: Yazılmamış.

Birinci Makamı..... 243

Üç noktadır.

Birincisi: ³ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا آتَوْا وَيُجِبُونَ أَنَّ يُخْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا³ âyetinin fahre meftun, şöhrete müptelâ, medhe düşkün, hodbin nefsi-i emmârenin kafasına sille-i te'dibi vuran bir sırrını,

İkincisi: ⁴ أَحْسَنُ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ⁴ 'nun, çirkin ve bahsi hilâf-ı edep görünen şeylerin güzel cihetlerini gösteren bir sırrını,

¹ "Biz, dünyada bulunan her şeyi ona bir zinet kıldık. Böylece insanlardan kimin daha iyi iş gerçekleştireceğini ortaya koymak istedik. Ve elbette Biz onun üstünde ne varsa hepsini, kupkuru yapıp dümdüz edeceğiz." (Kehf sûresi, 18/7-8).

² "Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan başka bir şey değildir." (En'âm sûresi, 6/32).

³ "Yaptıklarından ötürü sevinen, öbür taraftan yapmadıkları işlerden dolayı övülmek isteyen kimselerin sakın azaptan yakayı kurtaracaklarını sanma!" (Âl-i İmran sûresi, 3/188)

⁴ "(O Allah ki), yarattığı her şeyi güzel ve muhkem yaptı." (Secde sûresi, 32/7)

Üçüncüsü: ¹ *إِنَّ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ* âyetinin risâlet-i Ahmediye'ye (*aleyhissalâtü vesselâm*) dair ince fakat kuvvetli bir delilini gösteren bir sırrını tefsir eder.

ON DOKUZUNCU SÖZ 248

يَس ۞ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ۞ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ²

âyetinin meâlindeki yüzer âyâtın en mühim hakikatleri olan risâlet-i Ahmediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) “On Dört Reşha” nâmıyla on dört kat'î ve parlak ve muhkem bürhânlarla tefsir ve isbat ediyor. Ve en muannit bir hasmı dahi ilzam eder. Güneş gibi risâlet-i Ahmediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) izhar ediyor.

YIRMİNCİ SÖZ 260

“İki Makam”dır.

Birinci Makamı 260

Sûre-i Bakara'nın başında: Hazreti Âdem'e meleklerin secdesi ve bir bakara'nın zebhi ve taşlardan su çıkması hakkındaki üç mühim âyete karşı şeytanın gayet müdhiş üç şüphesini öyle bir tarzda reddedip mahveder ki: Şeytanı ve şeytan gibi insanları öyle desiselerden perişan edip vazgeçiriyor. Çünkü onlar, tenkid ve itirazlarıyla lemeât-ı i'câziyenin kapısını açtırtılar. O üç âyetten üç lem'a-yı i'câziye göründü.

İkinci Makamı 268

Mucizât-ı enbiyâ (*aleyhimüsselâm*) yüzünde parlayan bir mucize-i Kur'âniye'yi göstermekle beraber, mucizât-ı enbiyâyâ dair âyât-ı Kur'âniye'nin ne kadar mânidar ve hikmettar olduklarını gösterir. Ve Kur'ân'da kapalı kalmış çok defineler bulunduğunu ihtar eder.

YIRMİ BİRİNCİ SÖZ 285

İki Makamdır.

Birinci Makamı 285

Namazın o kadar güzel bir tarzda kıymetini ve faydasını gösterir ki, en tembel ve en fâsik adama dahi namaza karşı bir iştîyâk verir ve gayrete getirir.

İkinci Makamı 291

Şeytanın çok istimâl ettiği mühim desiselerini ibtal ediyor. Ve vesvesesi ile müminlerin kalbinde açtığı yaraların beşine, güzel merhemler târif ediyor.

¹ “Ey insanlar, eğer Allah'ı seviyorsanız, gelin bana uyun ki Allah da sizi sevsin.” (Âl-i İmran sûresi, 3/31).

² “Yâ sîn, Hikmetli Kur'âna andolsun: Sen elbette gönderilen resûllerdensin.” (Yâsîn sûresi, 36/1-3)

YİRMİ İKİNCİ SÖZ

297

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ¹ ، اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ²

meâlinde ve tevhid-i hakikî hakkındaki yüzer âyâtın mühim bir hakikatini “İki Makam” ile tefsir eder.

Birinci Makam

297

Gayet güzel ve parlak ve muhkem bir hikâye-i temsiliye ile on iki basamak hükmünde “On İki Bürhan” ile vahdâniyet-i ilâhiyeyi, o kadar kat’î bir sûrette isbat eder ki: En mütemerrit müşrikleri de tevhide mecbur ediyor. Ve kolay fakat kuvvetli ve basit fakat parlak bir sûrette Vâcibü'l-vücûd’un vücûdunu ve vahdetini ve ehadiyetini bütün sıfât ve esmâsıyla isbat eder.

İkinci Makamı ise

310

Hakikat-i tevhidi ve tevhid-i hakikîyi, “On İki Lem’a” nâmıyla hikâye-i temsiliyenin perdesi altında on iki bürhân-ı bâhire ile vahdâniyet-i ilâhiyeyi isbat etmekle beraber, evsâf-ı celâliye ve cemâliye ve kemâliyesini vahdâniyet içinde isbat ediyor. O Lem’alardaki deliller o kadar kat’îdir ki, hiçbir şüphe yeri kalmıyor. Ve o kadar küllîdirler ki, mevcudat adedince, belki zerrât sayısınca mârifetullaha pencereler açıyor. Ve onun ile Vâcibü'l-vücûd’un vücûdunu, umum sıfât ve esmâsıyla en muannitlere karşı isbat ediyor.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ SÖZ

331

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ * ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ
سَافِلِينَ * إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ³

âyetlerinin meâlindeki çok âyâtın îmâna dair ve terakkiyât ve tedenniyat-ı insâniyeye medâr hakikatlerini “Beş Nokta” ile ve “Beş Nükte” içinde herkeşe taalluk eden ve herkes ona muhtaç olan on mebhas ile o sırr-ı azîmi tefsir eder. İstîdadat-ı insâniye ile vezâif-i insâniyeyi, gayet mâkul ve makbul bir sûrette beyân eder.

Bu söz, şimdiye kadar binler adamı hâb-ı gafletten kurtardığı gibi, çoklarını da îmâna getirmiş. Gayet kıymetdar ve yüksek olmakla beraber, temsiller ile fehmi kolaylaşmış, herkes onun dilini anlıyor.

1 “O halde şu gerçeği hiç unutma ki: Allah’tan başka ilah yoktur.” (Muhammed sûresi, 47/19)

2 “Her şeyi yaratan Allah’dır.” (Zümer sûresi, 39/62)

3 “Biz insanı en mükemmel surette yarattık. Sonra da onu en aşağı derekeye düşürdük. Ancak iman edip güzel ve makbul işler yapanlar müstesnadır.” (Tin sûresi, 95/4-6).

YİRMİ DÖRDÜNCÜ SÖZ.....353

¹ **اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى** âyetinin meâlinde ve esmâ-yı hüsnânın cilveleri hakkındaki çok âyâtın muazzam bir hakikatini beş dal nâmıyla mebahis-i azîme ile tefsir ediyor.

Birinci ve İkinci Dalları, mühim esrânın muhtasar bir hazinesidir.

Üçüncü Dal, hadîslere gelen evhamı on iki kaide ile reddeder. Evhamın esaslarını keser.

Dördüncü Dal, kâinat sarayında istihdam olunan nebâtât ve hayvanât ve insan ve melâike tâifelerinin sırr-ı istihdamlarını ve güzel vazife-i ubûdiyet ve tesbihlerini ve haşmet-i rubûbiyet-i ilâhiyeyi câzibedâr bir tarzda beyân eder.

Beşinci Dal, **اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى** âyetinin şecere-i nuraniyesinin hadsiz meyvelerinden beş meyvesini gayet parlak ve güzel bir sûrette gösteriyor. Bu beş meyve ve Otuz Birinci Söz'ün âhirindeki beş meyve, çok şirindirler. Tatlı ilim isteyenler onları alsın okusun.

YİRMİ BEŞİNCİ SÖZ.....390

**قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ
لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا²**

âyetinin hakikatini teyid eden yüzer âyâtın en mühim bir hakikati olan i'câz-ı Kur'ânî'yi tefsir eder. Üç Şua içinde kırk vücut-u i'câziyeyi beyân ve tefsir ediyor ki; Kur'ân, kelâmullah olduğunu; gündüzdeki ziyâ, güneşin vücûdunu gösterdiği gibi, öylece gösterir ve isbat eder. Nısf-ı evvel çendan süratli telif edilmiş, fakat istirahat-ı kalb ile yazıldığı için izahlıdır. Nısf-ı âhir bâzı esbab-ı mühimmeye binâen muhtasar ve mücmel kalmıştır. Fakat bununla beraber her tâifeye göre (ve ne fikirde bulunursa bulunsun) bu mübarek Söz, i'câz-ı Kur'ân'ı ona gösterir ve isbat eder. Bu söz şimdiye kadar i'câz-ı Kur'ân'a karşı çok muannitleri serfûrû ettirerek secdeye getirmiş...

YİRMİ ALTINCI SÖZ.....503

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

¹ "O'dur Allah. O'ndan başka yoktur İlâh. Hep O'nundur, en güzel isimler ve vasıflar." (İsrâ sûresi, 17/110; Tâhâ sûresi, 20/8; Haşir sûresi, 59/24).

² "De ki: Yemin ederim! Eğer insanlar ve cinler, bu Kur'ân'ın benzerini yapmak için bir araya toplan-salar, hatta birbirlerine destek olup güçlerini birleştireseler bile, yine de onun gibi bir kitap meydana getiremezler." (İsrâ sûresi, 17/88).

وَأِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ¹
وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ²

gibi âyetlerin sırr-ı kadere ait ve “İmân-ı bi'l-kader” “hayrihî ve şerrihî minallahi teâlâ”nın³ isbatına medâr mühim bir hakikatini dört mebhas ile öyle bir sûrette tefsir eder ki: Havassın fikirleri yetişmediği esrâr-ı kaderiyeyi, basit avâmların zihinlerine takrib edip anlattırıyor. Hâtimesinde: En kısa ve en selim ve en müstakim bir tarîkın esasını “Dört Hatve” nâmıyla tezkiye-i nefsin ve tekemmül-ü ruhun medârı olan dört mühim dersi veriyor. Ve hâtimenin hâtimesinde mesâil-i müteferrikadan altı mesele var ki, birisi Sûre-i Feth'in âhirindeki âyetin bir sırr-ı i'câziyesini açıyor.

YİRMİ YEDİNCİ SÖZ

522

وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ
مِنْهُمْ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا⁴

âyetinin meâlindeki âyâtın içtihadı dair mühim bir hakikatini tefsir eder. Ve bu zamanda haddinden tecavüz edip içtihadından dem vuranların haddini bildirip, ihtilâf-ı mezâhibin sırrını güzel beyân eder. “Bu zamanda eski zaman gibi içtihad edebiliriz.” diyenlerin ne kadar yanlış hatâ ettiklerini isbat eder. Bu sözün zeylinde sahabe-i güzin'in evliyâdan yüksek olan mertebelerini gayet parlak bir sûrette ve kat'î bir tarzda isbat etmekle beraber, sahabelerin nev'-i beşer içinde enbiyâdan sonra en mümtaz şahsiyetler olduklarını ve onlara yetişilmediğini kat'î bir sûrette isbat eder.

YİRMİ SEKİZİNCİ SÖZ

541

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ
وَأَنْتُمْ بِهِ مُتَشَابِهُونَ وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ⁵

1 “Hiçbir şey yoktur ki onu meydana getiren hazinelerin anahtarları elimizde olmasın. Biz onu ancak belirli bir ölçü ile indiririz.” (Hicr sûresi, 15/21)

2 “Velhâsıl her bir şeyi, apaçık bir Kitap'ta sayıp döken Biz'iz.” (Yâsîn sûresi, 36/12)

3 “Kaderde olan hayır da şer de Allah'tandır.” (Ebû Hanîfe, *el-Fıkhu'l-ekber* s.27-29. Bunu imân esaslarından sayan hadisler için bkz.: Buhârî, *imân* 50; *tefsir* (31) 2; Müslim, *imân* 1, 8, 9)

4 “Hâlbuki onlar bu haberi Peygamber'e ve aralarındaki yetkili zâtlara arz etselerdi elbette işin iç yüzünü araştırıp ortaya çıkarırlar, onun mahiyetini, haberin neye delâlet ettiğini bilirlerdi. Eğer Allah'ın lütuf ve rahmeti üzerinizde olmasaydı, pek azınız hariç hepiniz şeytana uymuş gitmiştiniz.” (Nisâ sûresi, 4/83)

5 “İman eden ve iyi işler işleyen müminlere beşaret ver ki, altında nehirler akan cennetler onlarıdır. O cennetlerden bir meyve yedikleri zaman, 'Bu, bundan evvel yediğimiz meyvedir.' derler. Birbirine

âyetinin cennete ve saadet-i ebediyeye dair hakikatini teyid eden yüzer âyâtın mühim bir hakikatini iki makamla tefsir eder. **Birinci Makam**, “Beş Suâl ve Cevap” nâmıyla cennetin lezâiz-i cismaniyesine ve hûriler hakkında medâr-ı tenkid olmuş meseleleri öyle güzel bir sûrette beyân eder ki, herkesi ikna eder. **İkinci Makam**, Arabiyyü'l-ibâre olarak on iki lâsiyyemâ kelimesiyle başlar ve gayet kuvvetli ve kat'î ve hiçbir cihette sarsılmaz, haşre dair, cennet ve cehennemin hakka-niyetine medâr binler bürhânı tazammun eden bir bürhân-ı bâhirdir ki; o bürhân, Onuncu Söz'ün menşei ve esası ve hülâsasıdır.

YIRMI DOKUZUNCU SÖZ.....549

تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ¹ ، قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي²
وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ³
مَا خَلَقْتُمْ وَلَا بَعَثْتُمْ إِلَّا كَنْفُسٍ وَاحِدَةً⁴

âyetlerinin meâlindeki yüzer âyâtın Haşir ve Bekâ-yı Ruh'a ve Melâike'ye dair üç mühim hakikatini tefsir eder. Bekâ-yı Ruh'u o kadar güzel isbat eder ki: Cesedin vücûdu gibi, ruhun bekâsını gösterir. Ve melâikenin vücûdlarını, Amerika insanların vücûdları gibi isbat eder. Ve Haşir ve Kıyâmetin vücûd ve tahakkuklarını o kadar mantıkî ve aklî bir sûrette isbat eder ki: Hiçbir feylesof, hiçbir münkir itira-za mecal bulamaz. Teslim olmazsa da müzlem olur. Hususan âhirindeki “Remizli Nüktenin Sırnı” nâmıyla Haşir-i Ekberin esbab-ı mûcibesini ve hikmetlerini öyle bir tarzda beyân eder ki; tılsım-ı kâinatın üç muammasından bir muammasını gayet parlak bir sûrette halleder.^{5(Hâşiye)}

OTUZUNCU SÖZ.....583

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيَهَا ۝ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيَهَا⁶

benzer bir surette nızıkları getirilip verilir. Ve o cennetlerde, onlar için temiz kadınlar vardır. Ve onlar, o cennetlerde de daimî bir şekilde kalacaklardır.” (Bakara sûresi, 2/25)

- 1 “O gece Rablerinin izniyle Ruh ve melekler, her türlü iş için iner de iner...” (Kadir sûresi, 97/4)
- 2 “De ki: ‘Ruh, Rabbimin bir emri, emir âleminden bir tecellisidir.’” (İsrâ sûresi, 17/85)
- 3 “Kıyâmetin oluş işi ise, başka değil, ancak göz açıp kapama yahut daha da kısa bir anda olup biter.” (Nahl sûresi, 16/77)
- 4 “Sizin hepinizi yaratmak da, ölümünüzün ardından (âhirette) hepinizi diriltmek de, (O'nun için) ancak bir kişiyi yaratmak ve diriltmek gibidir.” (Lokman sûresi, 31/28)
- 5(Hâşiye) Yirmi Dokuzuncu Söz'ün göz ile görünen bir kerâmeti var. Ezcümle, on altı sayfasında ihtiyarsız, tasannu'suz her sayfanın satırlarının başlarında on altı elif gelmesidir. Bu tevafuku görmek isteyenler, eski harfli nüshasına müracaat etsinler.
- 6 “Nefsini maddî ve mânevî kirlerden arındıran felâha erer. Onu günahlarla örten ise ziyâna uğrar.” (Şems sûresi, 91/9-10)

عَالِمِ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ
وَلَا أَضْعَفُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ¹

âyetlerinin enaniyet-i insâniye ve tahavvülât-ı zerrât hakkındaki hakikate dair gelen âyâtın iki mühim sırrını iki maksad ile beyân eder.

Birinci Maksad.....583

Enaniyet-i insâniyenin muamma-yı acîbesini hallederek silsile-i diyanet ile silsile-i felsefenin menşe'lerini gayet parlak bir tarzda gösterir.

İkinci Maksad.....596

Tahavvülât-ı zerrâtın tılsımını keşfediyor. Zerrâtın harekâtını, o derece hikmetli ve muntazam gösteriyor ki: O umum zerreler, Sultan-ı Ezelî'nin muhteşem ve muazzam bir ordusu ve mutî ve musahhar memurları olduğunu kat'î delillerle isbat eder. Yirmi Dokuzuncu Söz nasıl ki tılsım-ı kâinatın üç muammasından birisini keşfetmiş. Bu Otuzuncu Söz dahi akılları hayrette bırakan ve feylesofları sersemleştiren o tılsımın üç muammasından ikinci muammasını halletmiştir. Hususan hâtimesinde: Yedi hikmet ve yedi kanun-u azîm ile bir ism-i âzâmın tecellisini göstermekle; tahavvülât-ı zerrâtın hikmetini gayet kat'î ve parlak bir sûrette gösterdiği gibi, zihayat cisimlerini, o zerrâtın seyr u seferine bir misafirhâne ve bir kışla ve bir mekteb hükmünde gösterir, isbat eder.

OTUZ BİRİNCİ SÖZ.....609

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ
الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ²
وَالنَّجْمُ إِذَا هَوَى³

âyetlerinin hakikatini teyid eden âyâtın en mühim bir hakikati olan Mi'râc-ı Ahmediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve o Mi'râc içinde Kemâlât-ı Muhammediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve o kemâlât içinde risâlet-i Ahmediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve o risâlet içinde çok esrâr-ı rubûbiyeti tefsir eder. Ve kat'î delillerle isbat eder bir risaledir. Muhtelif tabakattan olan insanlardan bu risaleyi kim görmüşse,

¹ "O gaybları bilen öyle bir Zât'tır ki O'nun ilminden göklerde ve yerde zerre miktarı bir şey bile kaçamaz. Zerreden daha küçük ve daha büyük hiçbir şey yoktur ki her şeyi açıklayan Kitap'ta (levh-i mahfuz'da) bulunmasın." (Sebe sûresi, 34/3)

² "Bir gece, kendisine bâzı delillerimizi gösterelim diye kulu Muhammed'i, Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren O Zât'ın şanı yücedir, bütün eksikliklerden uzaktır. Gerçekten, her şeyi işiten, her şeyi gören O'dur." (İsrâ sûresi, 17/1)

³ "Kayan yıldız yemin olsun ki!" (Necm sûresi, 53/1).

karşısında hayran olup, akıldan uzak mesele-i Mi'râc'ı en zâhir ve vâcib ve lâzım bir tarzda gösterdiğini kabul ediyorlar. Hususan o şecere-i nuraniye-i Mi'râc'ın âhirlerinde beş yüz meyveden “Beş Meyve” sini o kadar güzel tasvir eder ki; zerre miktar zevki, şuûru bulunan onlara meftun olur.

Zeyl.....638

Şakk-ı kamer mucizesine bu zaman feylesoflarının ettikleri itirazlarını “Beş Nokta” ile gayet kat'î bir sûrette reddedip, İnşıkak-ı kamerin¹ vukuuna hiçbir mâni bulunmadığını gösterir. Ve âhirinde de “Beş İcma” ile Şakk-ı kamerin vuku bulduğunu gayet muhtasar bir sûrette isbat eder. Şakk-ı kamer mucize-i Ahmediye'sini güneş gibi gösterir.

OTUZ İKİNCİ SÖZ.....643

Üç Mevkıftır.

Birinci Mevkıf.....643

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا² ، قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ³

âyetinin meâlindeki yüzer âyâtın vahdâniyete dair en mühim hakikatini öyle bir sûrette isbat eder ki; şirk ve küfür yolunu muhâl ve mümteni' gösterir. Kâinatın etrafından küfür ve şirki tardeder. Zerrât adedince vahdâniyetin delilleri bulunduğunu beyân eder. Gayet latîf ve yüksek ve mantikî bir muhavere-i temsiliye sûretinde, hadsiz geniş mesâili o temsîl içinde dercedip gösterir. Ve zeylinde gayet latîf birkaç mesele var ki; hakikat oldukları hâlde şiirin en parlak ve geniş hayâlınden daha parlak, daha geniştir.

İkinci Mevkıf.....658

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ'in hakikatine dair sırr-ı ehadiyete ve vahdete gelen teşkikât ve evhamı izale eder. Ehl-i dalâletin ehl-i tevhide karşı ettikleri itirazı kat'î bir sûrette reddediyor. Birinci Mevkıf'tan daha kuvvetli, âyât-ı Kur'âniye'nin vahdâniyete dair mucizâne isbatlarını gösterir. Ehadiyet-i zâtiye ile bütün eşyayı birden bir anda tedbir ve terbiye etmek olan hakikat-i muazzama-yı Kur'âniye'yi gayet güzel ve vâzıh bir temsîl ile isbat eder. Aklı ikna ve kalbi teslime mecbur eder.

Ve bilhassa bu İkinci Mevkıf'ın hâtimesinden evvel ikinci temsîlin neticesinde Zât-ı Akdes-i ilâhiyeden hiçbir şey saklanmadığını ve hiçbir şey ondan gizlenmediğini, hiçbir ferd O'ndan uzak kalmadığını hiçbir şahıs külliyet-i kudsiye

1 Buhârî, *menâkib* 27, *menâkibü'l-ensâr* 36, *tefsîru sûre* (54) 1; Müslim, *münâfikîn* 43-48.

2 “Eğer gökte ve yerde, Allah'tan başka ilâhlar bulunsaydı oraların nizamı bozulurdu.” (Enbiyâ sûresi, 21/22)

3 “De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir (Her şey O'na muhtaç, O ise hiçbir şeye muhtaç değildir.).” (İhlâs sûresi, 112/1-2)

kesbetmeden O'na yanaşmadığını ve rubûbiyetinde ve tasarrufunda bir iş, bir işe mâni olmadığını ve hiçbir yer O'nun huzurundan hâlî kalmadığını, her şeyde bakar ve işitir sem' ve basarının cilvesi bulunduğunu, silsile-i eşya emirlerinin sûrat-i cereyanlarına birer tel, birer damar hükmüne geçtiğini, esbab ve vesait sırf zâhirî bir perde olduğunu, hiçbir yerde bulunmadığı hâlde her yerde ilim ve kudretiyle bulunduğunu, hiçbir tahayyüz ve temekküne muhtaç olmadığını ve uzaklık ve güçlük ve tabakat-ı vücûdun perdeleri O'nun kurbiyetine ve tasarrufuna ve şuhûduna mâni olmadığını ve maddelerin, mümkünlerin, kesiflerin, kesirlerin, mahdudların hassaları O'nun dâmen-i izzetine yanaşmadığını ve tagayyür ve tebeddül ve tahayyüz ve tecezzi gibi emirlerden mücerred, münezze, müberrâ ve mukaddes olduğunu gayet güzel bir sûrette isbat eder. Bu İkinci Mevkîf'ın hâtimesinde sırr-ı ehadiyete dair Arabiyyü'l-ibâre gayet mühim bir parça tercümesiyle beraber gayet parlak bir sûrette çok mesâil-i mühimmeyi ifade eder. Hususan insanın muhasebe-i a'mâli için haşir ve neşri yapmak, koca kâinatı tağyir ve tebdil ve tahrip ve tamir etmek sırrını beyân eder.

Üçüncü Mevkîf.....683

وَمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُزُورِ¹ ، وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوةَانُ²

âyetlerinin meâlindeki yüzer âyâtın mühim bir hakikatini gayet mühim bir müvâzene ile beyân eder. Ehl-i dalâlet hakkında hayat-ı dünyeviye ne kadar müdhiş neticeler getirdiğini ve ehl-i hidâyet hakkında ne kadar güzel neticeler ve gayeler verdiğini gösterir. Hususan, muhabbet hakkındaki semerât-ı dünyeviye ve uhreviye; ehl-i dalâlet için ne kadar elîm, ehl-i hidâyet için ne kadar hoş olduğunu gösterir. Bu Üçüncü Mevkîf hakkında bâzı müdakkik kardeşlerimiz demişler ki: "Sâir risaleler yıldızlar olsa, bu güneştir." Diğer biri ona mukabil demiş: "Her bir risale, kendi âleminde ve kendine mahsus semâ-yı hakikatte birer güneştir. Uzak olanlara yıldız, yakın olanlara şemstirler."

OTUZ ÜÇÜNCÜ SÖZ.....712

سَتْرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُمْ أَنَّهُ
الْحَقُّ أَوْلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ³

Otuz Üç âyetin birer hakikatlerini tefsir eden Otuz Üç Pencere'dir. Otuz Üç risale olmaya lâayık iken gayet müstâcel bir zamanda yazıldığı için, bir veya yarım

1 "Bu dünya hayatı, aldatıcı ve geçici bir zevkten başka bir şey değildir." (Âl-i İmran sûresi, 3/185).

2 "Âhîret yurdu, (her şeyin diri olduğu) gerçek hayattır." (Ankebût sûresi, 29/64)

3 "Evet, Biz ileride onlara delillerimizi gerek dış dünyada, gerek kendi öz varlıklarında göstereceğiz; ta ki Kur'an'ın, Allah tarafından gelen gerçeğin ta kendisi olduğu onlar tarafından da iyice anlaşılacak. Rabbinin her şeye şahid olması yetmez mi?" (Fussilet sûresi, 41/53)

sayfalık pencereleri birer risale kuvvetinde ve birer risaleyi tazammun eden mahiyetinde olduğunu gösterir. Fakat maatteessüf baştaki pencereler gayet mücmel ve muhtasar kalmış, lâkin gittikçe inbisât ederek nısf-ı âhirdeki pencereler vâzih düşmüştür.

LEMEÂT	752
Risâle-i Nur Şâkirtleri'ne küçük bir mesnevî ve îmânî bir dîvandır.	
Anglikan Kilisesi'ne Cevap	814
KONFERANS	816
FİHRİST	841